

БЛИЗНЮК Л.М., к. філол.н., доцент

ВАРЛАМОВА .А., здобувачка освіти, I курс ПАМЛ

Український державний університет залізничного транспорту

м. Харків, Україна

СЕМАНТИЧНІ БАР'ЄРИ КОМУНІКАЦІЇ

У процесі спілкування на різних рівнях комунікації інколи трапляються різні перешкоди, які можуть мати як психологічний (особистісний) характер, так і організаційний. Комунікаційні бар'єри – це явища деформації процесу спілкування, що можуть призводити до неадекватних дій одержувача інформації. Навіть якщо такий одержувач отримує повідомлення і чесно намагається його зрозуміти (розшифрувати), цей процес може бути обмежений низкою бар'єрів, що зазвичай виникають у фізичному оточенні або в сфері емоцій людини. Такі бар'єри можуть виникати через відсутність порозуміння між учасниками спілкування, яке виникає на ґрунті соціальних, політичних, релігійних, професійних відмінностей і утворює різне світовідчуття, світорозуміння, світогляд взагалі.

Найпоширенішим комунікаційним бар'єром є так званий семантичний, тобто, змістовий. Він виникає тоді, коли мовці одними і тими ж знаками (вербальними та невербальними) позначають абсолютно різні речі та поняття, що утворює ілюзію спілкування. Такі семантичні бар'єри виникають з-за невідповідності словникових складів мовців (мовний тезаурус), різних лексиконів партнерів, а також соціальних, психологічних, національних, релігійних відмінностей. Основними причинами виникнення цих бар'єрів є безладність мовлення, багатозначність слів, різні конотації, сленг, ідіоми тощо. Ця ситуація найбільше шкодить людям тих професій, успіх діяльності яких залежить від порозуміння з аудиторією. Наприклад, соціальні працівники, педагоги, менеджери різних форм діяльності максимум своєї уваги повинні

приділяти виявленню факторів, які перешкоджають порозумінню. В іншому випадку їх не зрозуміють, а цільова аудиторія не отримає необхідних знань.

Для подолання семантичних бар'єрів риторична наука співвідносить свої методи з мовознавством, психологією, етнографією тощо. Важливо пам'ятати, що деякі слова, наприклад: *ексклюзивний, атракція, альтернатива, наблик рилейшнє* в словниковому складі мовців, але не всі при цьому можуть розуміти їх точне значення, тому іноземні слова або професійну лексику слід пояснювати перед промовою або замінювати загальнозживаними словами. Крім того, використання слів з кількома значеннями також може спровокувати бар'єр, коли зміст повідомлюваного неможливо уявити без контексту. Наприклад, у фразі «Ну, як тобі вихід?» слово «вихід» може позначати як появу на сцені / подіумі, просторову частину приміщення, табличку над дверима тощо. В даному випадку усунути багатозначність можна, якщо використовувати слова в належному для них контексті, поширюючи речення уточненнями. Значення абстрактних термінів можна обговорювати зі співбесідником окремо.

Семантичний бар'єр виникає внаслідок відмінностей у мовленнєвій поведінці представників різних етнокультур. Отже, для кращого порозуміння слід перед початком спілкування визначати національні вербальні особливості співбесідника, а також невербальні звички того чи іншого народу, відмінності в мовленнєвій поведінці представників різних мовних культур. Зокрема, в певних мовах іменники мають і однину, і множину, і подвійне число («я» і «ти»), у деяких середній рід, а в англійській іменники-неістоти не мають форми ані чоловічого, ані жіночого роду. У північних народів є слова, які позначають різні стани снігу та породи оленів, а в українській мові для таких визначень достатньо одного-двох слів. Такі комунікативні особливості мови можуть також ускладнювати адекватний переклад, особливо коли йдеться про

ідіоматичні вирази і культурні реалії, що не мають аналогів в іншій культурі [1;с.187]. Не розуміючи таких нюансів, можна спровокувати комунікаційний бар'єр.

Зокрема, дивну реакцію можуть викликати деякі компліменти жінкам: в Індії, скажімо, можна потішити жінку, порівнявши її з коровою, а її ходу з ходою слона; в Японії гарним компліментом буде порівняння жінки зі змією. Якщо в українській культурі звернення до жінки «Гуска!» є образою, то для єгиптянки це – ніжний комплімент. Українці, рахуючи на пальцях, загинають їх у кулак, а деякі європейці та американці, навпаки, розгинають стиснуті в кулак пальці. Так само, рухи головою для підтвердження або заперечення є абсолютно протилежними для українців та болгар.

Таким чином, щоб подолати семантичний бар'єр, важливо враховувати різноманітні ментальні особливості учасників комунікації, розмовляючи з ними немовби спільною мовою, використовуючи зрозумілу для них лексику та пояснюючи при непорозумінні значення деяких слів. Важливо пам'ятати, що вибір мовних норм, сама специфіка нашого мовлення суттєво залежать від того, до кого ми звертаємося.

Список використаних джерел

1. Джеймс Борг. Мистецтво говорити. Таємниці спілкування. – К.: Фабула, 2019 – 304 с